

Motion till riksdagen

1985/86:Jo719

Mats O Karlsson (s)

Utbildning och forskning inom området tolkning av natur- och kulturlandskapet

Begreppet tolkning är en svensk översättning av engelskans "interpretation". Det kan definieras enligt följande: "Tolkning innebär att för en bred allmänhet beskriva en miljöns värden: vad som hänt och händer där och varför. Tolkningen skall ge människor möjlighet att leva sig in i och känna för ekologiska sammanhang, och för människans roll."

Definitionen är mycket vid. Den skiljer inte på typen av miljö. Såväl stads- som vildmarksmiljöer kan tolkas. Därav följer också att verksamheten inte drar en gräns mellan kultur- och naturmiljöer.

Betoningen på "miljöer" pekar i riktning mot ganska konkreta, fysiska företeelser. Det är "spåren" i miljön av tidigare och nuvarande händelser som skall tolkas. Att människan måste komma in som en ofta mycket stark faktor är självklart: sambanden mellan människan och miljön är centrala.

Om en bred allmänhet skall få möjlighet att leva sig in i och känna för ekologiska sammanhang måste tolkningen använda metoder som engagerar alla sinnen och hela människan – något som åter pekar på betydelsen av att arbeta konkret, i fält.

Verksamheten som passar in i denna definition har funnits länge, både i Sverige och andra länder. Varje lärare som behandlar ett brett tema och som arbetar konkret med demonstrationer och elevarbeten i fält ägnar sig i princip åt tolkning. Vad som i Sverige mest associeras till begreppet tolkning är de av naturvårdsverket lanserade naturrummen och de för skolbarn framväxande naturskolorna.

Tolkning är dock ett begrepp med vidare syften som framgått ovan. Förebilden finns främst i USA inom nationalparksförvaltningen där termen använts i snart ett sekel.

Därifrån har tolkningsverksamheten spritt sig till andra länder. I England har Countryside Commission och andra organ en omfattande verksamhet. Även i Holland, Frankrike, Kanada m. fl. länder finns en starkt växande aktivitet med samma innebörd och mål.

Den växande, globala insikten om tolkningens betydelse visar sig också i att man hösten 1985 höll den första världskongressen kring "Tolkning och presentation av vårt arv" i Banffs nationalpark, Kanada.

Motiven för satsningarna på tolkning är flera:

1. Människors fritid berikas genom ett ökat utbyte av besök i natur- eller kulturområden.

2. Ökade insikter hos en bred allmänhet om natur- och kulturminnesvårdens mål och former ger den nödvändiga demokratiska grunden för fortsatt och fördjupad verksamhet inom dessa sektorer.
3. En god tolkning är en viktig men ofta försummad del av ett områdes förvaltning. Genom ökad kunskap och insikt hos besökarna ökas möjligheterna att klara den ofta mycket svåra balansgång som finns inbyggd i många natur- och kulturminnesområdens syftesparagrafer: att samtidigt bevara för framtiden och göra tillgängligt och förståeligt för dagens besökare.

4. Tolkningen kan vara en betydande attraktionsfaktor för turism och därmed generera såväl sysselsättning som andra ekonomiska nyttigheter.

Tolkning kan göras, och görs, av många olika organisationer, offentliga såväl som privata. Gemensamt för alla är att de behöver tillgång till personal med kunskaper om tolkningens mål, metoder och teknik. Kurser i tolkning (interpretation) finns vid ett sjuttioal universitet i USA och Kanada. Vid en del av dessa bedrivs även forskning för att studera och utveckla tolkningens teknik och metoder.

Sveriges turistråd har i sin Rapport 1:85 "Fritid, rekretation, turism, behov av utbildning och forskning" uppmärksammat behovet av utbildning i tolkning.

I Uppsala län har landstingets och kommunernas stiftelse för fritidsområdet och naturvård efter förslag från naturskyddsföreningen genomfört en utredning om vidgad information om natur- och kulturlandskapet i länet betitlad "Tolkning - en sovande jätte". Den finns publicerad som rapport 35, 1985 vid avdelningen för landskapsvård vid lantbruksuniversitetet. I denna har bl. a. konstaterats bristen i Sverige på en speciell och adekvat utbildning i tolkning av natur- och kulturlandskapet. Inte ens i utbildningen av lärare i t. ex. natur- och kulturminnesvård eller för antikvarier och museielektorer är ämnet företrätt som ett specialområde.

Jag anser att en vidgad tolkningsverksamhet skulle positivt öka möjligheterna att få förståelse hos en bred allmänhet för behoven av och kraven på en aktivare miljövård såväl inom natur- som kulturområdet. En aktivare tolkning är också, enligt min mening, nödvändig för att ge allmänheten ett berättigat utbyte vid besök i de områden som avsatts som reservat av olika slag.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbildning och forskning inom området tolkning av natur- och kulturlandskapet.

Stockholm den 22 januari 1986

Mats O Karlsson (s)